

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ГРОМАД: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Петрушенко Ю.М., к.е.н., доц., докторант

Біленко В.О., студент

Сумський державний університет

Питаннями розвитку громад, починаючи з традиції Ф. Тенніса [1], займались в основному соціологи. Проте економічні підходи, як це передусім показали роботи Нобелівської лауреатки Е. Остром, можуть запропонувати більш конкретні механізми вирішення проблем розвитку громад, ніж здебільшого абстрактні висновки соціологів.

Якщо звернутись до програмної роботи Е. Остром «Керування спільним»[2], то американській дослідниці вдалося на основі аналізу широкого спектру успішних прикладів управління колективним майном показати, що за певних умов громада може вирішувати проблему використання спільних ресурсів більш ефективно, ніж якщо б ці ресурси знаходились у приватній власності чи під контролем держави.

У цій новаторській книзі Е. Остром взялася за одну з найбільш складних та спірних проблем позитивної політичної економії, а саме – яким чином так організувати використання спільних ресурсів, щоб уникнути і надмірного споживання, й адміністративних витрат. У таких випадках, коли ресурси знаходяться у використанні багатьох осіб, економісти часто вважають їх придатними для експлуатації лише тоді, коли проблема надмірного споживання вирішується або шляхом приватизації, або застосуванням зовнішнього примусу. Е. Остром, навпаки, рішуче стверджує, що існують інші рішення, що стабільні інститути самоврядування можна створити, якщо вирішити деякі проблеми забезпечення, довіри та контролю. Вона наводить ретельне дослідження унікально широкого спектру прикладів, одні з яких є стабільними інституціями, а інші – виявилися слабкими і зазнали невдачі. Ґрунтуючи свої висновки на порівнянні джерел успіхів і невдач у самоврядуванні, Е. Остром описує деякі основні риси успішних схем управління спільними ресурсами і закінчує книгу пропозицією іншим вченим розвивати далі її оригінальну теоретичну роботу.

Свою науковою розвідкою Е. Остром продемонструвала ефективність економічного аналізу у вирішенні питань функціонування громад, проте «проблема керування спільним» – це лише частина системної теорії розвитку громад, яку ще необхідно створювати.

Що стосується України, то проблема знищення громад не помічається за низкою, здавалося б, більш важливих питань забезпечення першочергових потреб людей. Спроби побудови громадянського суспільства залишаються на рівні декларацій, держава під мотивом забезпечення соціальних стандартів та побудови ефективного управління посилює централізацію та все більше

пригнічує місцеве самоврядування й ініціативу.

Створюється враження, що в теоретичній платформі, на якій будуються рішення українського уряду, існують лише два рівня: індивід та держава. Рівень громади є пропущеним.

Такий підхід є неефективним, оскільки не дозволяє використовувати потенціал соціальної мобілізації жителів громад. Часто виникають ситуації, коли рішення уряду шкодять інтересам громад, оскільки останні просто не були враховані.

Крім того, у розвинутих країнах інтересами громади вимірюється ефективність індивідуальних рішень її членів. За відсутності цих механізмів в Україні на місцях ми маємо повний хаос в більшості економічних питань громадського життя.

Все це говорить про те, що питання розробки теорії економічного розвитку громад для України є більш актуальним і нагальним, ніж навіть для розвинутих країн, де вже зроблені перші кроки в цьому напрямку.

1. Теннис Ф. Общность и общество / Ф. Теннис. – СПб. : «Владимир Даль», 2002. – 451 с.

2. Ostrom E. Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action / E. Ostrom. – Cambridge: Cambridge University Press, 1990.

– Міжнародна стратегія економічного розвитку регіону: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 19–21 червня 2012 року / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : СумДУ, 2012. – С. 85-87.